

TWEEDE HOOFDSTUK.

Het is een stille morgen in September. De dauw glinstert op het gras, de nevel stijgt als een dunne sluier op naar de gouden toppen der berken en drijft eindelijk hooger aan den hemel uiteen. De broeders zijn dien ochtend tamelijk uit hun humeur en zwijgend opgestaan, ze hebben hun gezicht gewasschen, hun haar gekamd en hun beste spullen aangetrokken. Want nu zullen ze op school gaan bij den koster.

Ze gebruiken het ontbijt aan de lange tafel van dennenhout op Jukola, ze doen zich danig te goed aan de bruine boonen. Toch zien ze er allesbehalve vroolijk uit, ergernis doet hen de wenkbrauwen fronsen. De gedachte aan hun schoolgang vervult hen met woede. Maar na den maaltijd staan ze op zonder eerst nog wat te rusten. Een paar staren verslagen naar den grond, anderen bekijken hun a-b-c-boek in rooden band en slaan de stijve bladen om. Juhani zit aan het venster op het Zuiden en tuurt naar de lage dennen, waar het huisje van Tallbackamor met de roode hoeklijsten doorheen schemert.

„Ha, daar komt Vendla aan,” zegt hij. „Wat loopt ze kwiek en licht.”

„Gisteren hebben moeder en dochter het besluit genomen, naar hun familie in Tikkala te gaan om te helpen bij het snijden van het knollenloof en den boschbessenpluk. Ze blijven er tot laat in den herfst.”

„Wat zeg je, Aapo? Tot laat in den herfst! Wel verduiveld! Dat is me ook wat. En op Tikkala hebben ze van 't jaar een knecht, een knappe kerel en een sluwe vos ook. Ja ja, daar gaat onze hoop! We moeten haar ten spoedigste de vraag stellen, de belangrijkste van alle vragen. Laten we er dadelijk heen gaan en het meisje vragen, of haar hart voor één onzer klopt en of zij in haar ziel warme gevoelens van genegenheid voor ons koestert.”

„Daar ben ik het mee eens!”

„Ik ook, Tuomas.”

„Ja, Timo, nu blijft ons niets anders over dan haar ten huwelijk te vragen,” meende Juhani. „Allemaal tegelijk. Ja ja. De Heere beware ons, nu is er geen goed doen meer aan, we moeten er op af! Hier zitten we bij mekaar, gewasschen, gekamd, in onze beste kleeren. We zien er uit als herboren, een christenmensch waardig. Wat duivel! Op naar Vendla! Onze kansen staan goed.”

„Moge dit een gelukkige dag worden!” kwam Eero.

„Och wat, jongetje, wat denk jij wel? Voor wien bedoel je? Voor wien?”

„Voor ons allemaal natuurlijk.”

„Met andere woorden, jij zou willen dat ze de vrouw van ons allen werd?”

„Loop rond.”

„Hoe ter wereld zou dat mogelijk zijn,” weifelde Simeon.

„Bij God is niets onmogelijk, Simeon. Laat ons eendrachtig gelooven, hopen en liefhebben.”

„Stil nu, Eero. Nu gaan we ons huwelijksaanzoek doen en tegelijk met den knapzak op onzen rug naar school.”

„Laten we de zaak verstandig aanpakken. Eén van ons moet het woord doen daar in huis,” opperde Aapo.

„Een zeer belangrijk punt. Daar ben jij juist de geschikte man voor, Aapo. Jij bent goed van den tongriem gesneden en jij weet vurige gevoelens in iemands borst te wekken. Je bent voor geestelijke in de wieg gelegd, wat ik je zeg.”

„Och wat! Praat niet over mijn gaven, Juhani. Hier in het bosch gaat alles teloor in den mist der vergetelheid, gelijk een kabbelend beekje verdwijnt in het zand.”

„Het lot was je niet welgezind en heeft je belet te studeeren.”

„Wanneer zijn we voor zulk een studie in de gelegenheid geweest? Vergeet niet dat er heel wat knapzakken heen en weer gedragen moeten worden tusschen hoeve en school, voor men z'n jongen op den preekstoel heeft. Maar laten we tot de zaak terugkeeren, — het huwelijksvraagstuk. Ik zal aan jullie verlangen voldoen. Ik zal de vertolker zijn van ons aller gevoelens en ik zal trachten te spreken als een wijs man.”

„Aangenomen. Heer in den hemel! Een andere uitweg is er niet, we nemen je voorstel aan. Onze rugzakken laten

we buiten, en Lauri, die haar niets te zeggen heeft, moet oppassen dat de varkens ze niet leegvreten. Laten we dan gaan, en laten we de kamer van de bruid binnentreden met het a-b-c-boek in de hand, dat geeft er meteen iets plechtigs aan."

"Vooral wanneer we die bladzijde met den haan erop laten zien."

"Begin je nu weer, Eero! Nu je het over een haan hebt, herinner ik me den afschuwelijken droom, die me vannacht gekweld heeft."

"Vertel, Juhani, misschien bevat die droom een nuttige waarschuwing voor ons allen."

"Ik droomde, dat er op de kachel een kippennest met zeven eieren lag, Simeon."

"Jukola's zeven zonen!"

"Maar één van de eieren was zoo bijzonder klein."

"Eero!"

"De haan ging dood."

"Onze vader!"

"De kip ging dood."

"Onze moeder!"

"Daarop wierpen alle muizen en ratten en hermelijnen van de heele wereld zich op het nest. Maar wat beteekenen die dieren?"

"Onze zondige lusten en de verleidingen der wereld!"

"Ja, Simeon. De hermelijnen en ratten en muizen hielden er verschrikkelijk huis en smeten de eieren om en om, die al gauw in stukken braken. En uit het kleine ei kwam een afschuwelijke stank!"

"Vergeet dat niet, Eero!"

"De eieren braken en een angstwekkende stem als van vele watervallen kwam vanaf de kachel en klonk in mijn oor: 'Alles is verwoest en de verwoesting is groot.' Zoo was het. Maar daarop veegden we den smeerboel bij mekaar, kookten alles in een pot en maakten er ten slotte een soort roereieren van. We aten het dankbaar op en boden er onzen bureu van."

"Dat was een goede droom!" meende Eero.

"Bitter, bitter was die droom. En jij stonk als een zwijn. Het was een nogal tamelijk bittere droom, die ik over jou had, m'n jongen."

„Ik heb ook heel grappig over jou gedroomd. Ik droomde dat de haan in het a-b-c-boek een grooten hoop suikerklontjes legde, als belooning voor je vlijt en wijsheid. Je was erg blij en je at het lekkers gretig op en je gaf er mij ook van.”

„Wel, wel. Gaf ik er jou ook van! Dat was dan wel heel erg vriendelijk van me.”

„Ja, nu heb je er zeker wel spijt van?”

„Volstrekt niet, en heelemaal niet als ik je een kleine beurt met den stok geef.”

„Waarom een kleine beurt?”

„Hou je mond, kwajongen!”

„Houden jullie allebei je mond,” kwam Tuomas. „Laten we gaan.”

„Vergeet het a-b-c-boek niet en je knapzak,” waarschuwde Aapo.

Zoo togen ze uit vrijen naar de dochter van hun buurvrouw. Zwijgend liepen ze achter elkaar over den heuvel naar het aardappelland, beklommen de steenige helling en stonden ten laatste voor het kleine huisje van Tallbackamor.

„Hier staan we dan,” zei Juhani; „laten we onze rugzakken naast mekaar zetten en jij, Lauri, hou de wacht tot we uit de bruidskamer terugkomen.”

„Blijven jullie lang weg?”

„Dat zal er van afhangen hoe de zaak loopt. Heeft iemand een ring?”

„Ik niet,” bekende Timo, „en voor zoover ik weet de anderen ook niet. Daar heb je het nu al! Een jongeman moest altijd een glanzenden ring in z'n zak hebben.”

„Wel allemachtig,” viel Juhani uit. „Daar staan we nou, en gisteren was Isak de marskramer nog bij ons. Van hem had ik een ring en een sjaal kunnen koopen, maar ik heb er geen oogenblik aan gedacht, stomme hond die ik ben.”

„Die dingen kunnen we later ook wel koopen,” meende Aapo. „Het is trouwens ook beter dat we weten, wie van ons zich die onaangename uitgave zal moeten getroosten.”

„Wie doet er open, Vendla?”

„Nee, de ouwe vrouw, met 'r scheeve smoel,” bromde Timo.

„Vendla's rokken ruischen daarbinnen als een vroolijke mestkever op een mooien zomeravond.”

„Zullen we gaan? Waar is mijn a-b-c-boek?”

„Dat heb je in je hand, broer. De hemel sta je bij, je bent nu al in de war,” spotte Aapo gemoedelijk.

„Maak je niet bezorgd, broer, maar ben ik zwart in m'n gezicht?”

„Heelemaal niet,” verzekerde Eero, „je bent zoo schoon en warm als een pas gelegd ei.”

„Dan gaan we.”

„Wacht, ik als jongste moet eigenlijk de deur voor jullie openhouden en het laatst naar binnen gaan. Vooruit dan maar!”

Ze traden nu de lage hut binnen. Juhani voorop, de oogen wijd opengesperd, de borstelige haren recht overeind als de pennen van een stekelvarken. De anderen volgden hem op de hielen, trouw en ernstig. Zoo traden zij binnen en Eero wierp de deur achter hen toe, maar zelf bleef hij buiten en zette zich met een valsch lachje om de lippen in het gras.

Tallbackamor, in wier huis de vijf broeders thans als vrijers staan, is een vlugge, levendige vrouw. Ze verdient den kost met het verzorgen van kippen en het plukken van bessen. Zomer en herfst scharrelt ze ijverig rond tusschen de boomstompen op de ver van de hoeven liggende, nog niet bebouwde velden en plukt er de gele braambessen en frambozen, geholpen door haar dochter Vendla. Het meisje ging door voor een schoonheid. Ze had roestbruin haar, vurige, felle oogen, een lokkenden, zij het wat breeden mond. Ze was kort van gestalte, maar stevig en gevuld. Ze had den naam, geweldig sterk te zijn. Zoo was het lieve kleine vogeltje van de broeders in den schoot van het dennenwoud.

Opnieuw knarste de deur van de hut in haar hengsels. Driftig trad Juhani naar buiten. Kwaad riep hij de anderen, die nog binnen waren toe, mee te komen. „Weg van hier, jongens!” Spoedig volgden ze hem met van woede vertrokken gezichten en sloegen den weg in naar het kerkdorp. Toen ze omstreeks een vijftig pas van het huis verwijderd waren, raapte Juhani een steen op, zoo groot als een vuist,

en wierp dien, snuivend van woede, met kracht naar de deur. Hard sloeg de steen tegen het hout, luid vloekte binnen in de hut de vrouw. Meteen rukte ze de deur open, schold en tierde en dreigde den broeders, die de vlucht namen, met gebalde vuist. Het a-b-c-boek in de hand, den rugzak opgebonden, snelden ze achter elkaar het kerkpad langs, zonder een woord te wisselen. Buiten zichzelf van drift renden zij verder. Zand en stof woei als een wolk rondom hen op, de rugzakken dansten op de maat.

Zwijgend gingen ze voort, tot eindelijk Eero vroeg:

„Hoe is het gegaan, Juhani?”

„Ja, hoe is het gegaan! Ben jij met ons mee naar binnen gekomen, lummel? Nee, dat durfde je niet. Waar ben je gebleven? Zoo'n stumper als jij kan Vendla wel onder haar rokken verstoppen. Ja, zoo is het! Wat hebben we niet allemaal van mekaar gedroomd! Ik had vannacht nog een anderen droom, herinner ik me nu. Merkwaardig! Jij en Vendla zaten in het kreupelhout te vrijen. Ik kwam heel stil naar jullie toe, maar jullie merkten het, en wat deed Vendla? Ze verborg je onder haar rokken. ‚Wat stop je daar onder je rokken?’ vroeg ik. ‚Alleen maar een jonge kraai,’ antwoordde ze. Hi-hi-hi! Maar dat was geen droom, nee, voor den duivel! Heelemaal uit mezelf heb ik die geschiedenis verzonnen. Ja, Juhani is niet zoo dom als jullie denken!”

„Wonderlijk, zooals wij van elkaar gedroomd hebben. Ik voor mij droomde ook van jou: Jij staat, samen met Vendla, in het kreupelhout en jullie houden elkaar in teedere omhelzing vast en wachten op een teeken van boven, dat jullie liefde daar bijval zal vinden. De hemelen luisteren, het bosch, de aarde en de vogeltjes luisteren, en zelf wachten jullie in diep stilzwijgen op wat komen zal. Eindelijk komt er een oude kraai op z'n dooie gemak aangevlogen door de stille lucht, en als hij boven de plek is, waar jullie staan, kijkt ie haastig omlaag, draait meteen z'n kop af, strekt z'n pooten en laat iets wits vallen, dat pal op de voorhoofden van jou en het meisje terecht komt, midden in jullie snuiten. Je moet dat nou niet verkeerd opnemen! Ik heb het heusch gedroomd. *Ik heb het niet zelf bedacht.*”

„Ik zal je leeren, dondersche jongen. . . .” viel Juhani uit.

Woedend schoot hij op Eero af, die haastig de beenen nam. Met één sprong was hij van den weg af en liep als een haas over de hoogvlakte, terwijl Juhani hem als een getergde beer nazette. De knapzakken dansten hun op den rug, de droge bodem dreunde, en de andere broeders maanden de strijdenden aan vrede te sluiten. Eero keerde vliegensvlug om en rende terug naar Tuomas en Timo, die hem uit de klauwen van den verschrikkelijken Juhani wilden redden, die zijn jongsten broer vlak op de hielen zat.

„Juhani, blijf staan,” riep Tuomas.

„Ik zal hem op z'n gezicht slaan.”

„Hou je bedaard, man!”

„Wel verduiveld!”

„Hij betaalde je met dezelfde munt,” trachtte Aapo den oudste tot rede te brengen.

„Vervloekt zij zijn tong! Vervloekt zij deze dag! Heer in den Hemel! Allemaal hebben we den bons gekregen van Vendla. Kromgehoornde duivelen en heel de hooge heirschaar van den hemel! Geen handbreed zie ik vóór me, zoo donker schijnen hemel en aarde me. Donker, omdat mijn hart treurt. Verdomme!”

„Mensch, vloek niet,” vermaande Simeon.

„Ik zal vloeken, dat de aarde om z'n eigen as wentelt en in stukken breekt als een oude slede onder een vallenden boom.”

„Wat moeten we doen?”

„Doen? Wanneer dit a-b-c-boek niet Gods Woord was, Gods eigen Woord, dan scheurde ik het hier op deze plek aan flarden, — aan kleine, kleine flarden. Maar nu zal ik m'n rugzak nemen en stukslaan. Willen jullie het zien?”

„Doe het niet,” riep Simeon uit. „Gods goede gaven! Herinner je je ,het meisje van Pemar' niet?”

„Mijn hart beeft er nog van!”

„Het lijden hier is vreugde daarginds.”

„Ik heb maling aan vreugde, hier en ginds, wanneer ik Tallbackamors Vendla niet krijg. Ach, mijn vrienden en beminde bondgenooten! Jullie zouden me begrijpen als jullie wisten, hoe mijn gedachten zich nu al bijna tien

jaar met waanzinnig verlangen met haar hebben beziggehouden. Maar thans is al mijn hoop vervlogen, gelijk asch voor den wind."

"Ja, we hebben op den vroegen ochtend een blauwtje geloopt," kwam Timo.

"Ja, ieder van ons, geen één uitgezonderd."

"Geen onzer bleef gespaard, zelfs niet de minste onder ons."

"Allemaal, allemaal. Maar dat is in ieder geval beter dan dat een van jullie haar tot vrouw had gekregen. Ik zou het hem hebben ingepeperd, reken maar!"

"We hebben geen schijn van kans gehad," meende Tuomas. "Dat zag je wel aan haar gezicht toen Aapo namens ons allen het woord deed."

"Een pak slaag moest ze hebben, kwaje meid, ons voor den gek te houden! Wacht maar, jou vrouwmensch! Aapo heeft gedaan wat hij kon, dat valt niet te ontkennen, doch hier had zelfs de taal der cherubijnen niet kunnen baten."

"Maar als wij tegenover het meisje gestaan hadden in lange zwarte jas, met een horloge in onzen vestzak, en wanneer we een pijp met zilverbeslag tusschen onze tanden hadden geklemd, dan zou het wel anders geloopt zijn, geloof me."

"Best mogelijk, Timo. Vrouwen en kraaien voelen zich allebei aangetrokken door glimmende voorwerpen. Maar Aapo zwijgt —."

"Mijn stem verwekt geen echo in den storm. Of leggen de woeste stormgolven in je borst zich reeds?"

"De bloedige moeraspoel van mijn hart is sterk bewogen, sterk bewogen, maar spreek in ieder geval."

"Luister: Neem je hart in je vuist en fluister het in het oor: Vendla wil je niet hebben, omdat ze je niet liefheeft, en dat zij dit niet doet, mag je niet verbitteren. Het is altijd de hemel, die de liefde doet ontbranden, en niet het menschenverstand. De bedelares wordt verliefd op den koning, de prinses op den stalknecht. — Zoo is de liefde, je weet niet vanwaar ze komt. . . ."

"De liefde waait uit iedere windrichting," meende Timo.

"Je hoort haar ruischen, maar je weet niet uit welke richting ze komt, noch waarheen ze gaat. Zoo drukte de oude armen-

bezoekster zich dikwijls uit. Maar ik geloof, dat ze daarbij aan Gods liefde dacht."

"Juhani," vervolgde Aapo, „fluister je hart verder in, dat het niet boos moet zijn! Vendla heeft er goed aan gedaan, je haar gunsten te onthouden, daar het niet aangaat een huwelijk te sluiten zonder den heiligen dwang der liefde. Wie alzoo doet, volgt zijn heele leven dwaalwegen en bedrijft de daden der eeuwige droefenis, waarvan men zoo dikwijls hoort. Zoo is het, mijn broer. Vendla zal dengene nemen, die voor haar bestemd is en datzelfde moeten wij doen."

„Ik zal tenslotte de vrouw wel krijgen, die uit mijn rib geschapen is," meende Timo. „Bovendien — de man heeft het hart aan den linkerkant zitten, maar de vrouw rechts."

„Mijn hart zit niet op een vaste plaats, het bonst en klopt en gaat als een razende te keer. Ik waarschuw je, jou valsche slang! Zigeunerdeerne, — waarom ben je mij, zoon van de aarde, ontrouw, mij, den oudsten zoon!"

„Geen wonder," meende Aapo. „Onze hoeve verkeert in jammerlijken staat. Het meisje hoopt, en niet tevergeefs denk ik, boerin te worden op een veel betere hofstede. Ik heb gehoord dat de brave Sorvari-Juhani met haar loopt."

„Dat miserabele ongeluk, die vent, die te stom is om voor den duvel te dansen, Jussi, had ik hem maar in m'n knuisten! Ik zou hem leeren. Een meisje in het ongeluk te storten!"

„Ja, de wereld is valsch en verraderlijk. Vendla is niet onknap, en Jussi weet z'n weetje. Sorvari is een mooie boerderij, zooiets trekt. Maar Jukola, dat huis der droefenis, is verwaarloosd en verarmd, en wij zelf, de zeven erfgenamen der hoeve, wij zijn er nog slechter aan toe, althans in de oogen der wereld. Wanneer de menschen zich het lichtzinnige en dikwijls bandelooze leven herinneren, dat wij in onze jeugd hebben geleid, dan verwachten ze van ons niets goeds meer. En ik weet, dat zelfs een behoorlijk en achtenswaardig gedrag gedurende tien lange jaren, ons de achting der menschen niet kan teruggeven. Maar toch is het beter, omhoog te streven dan neer te zinken in den poel der eeuwige vervloeking. Daarom moeten wij ons leven verbeteren, moeten wij er ons met alle kracht, die in ons is, op toeleggen een beter leven te leiden."

„We zijn immers den weg naar een beter leven al ingeslagen; maar die rampzalige vrijerij heeft m'n hart zóó getroffen, dat het dagen en weken ondragelijk zal lijden, er is een wonde in geslagen.”

„Een wonde, zeker, een wonde; maar ik weet, dat eenmaal de tijd deze wonde zal bedekken met de roof der vergetelheid,” troostte Aapo. „Hè, wat komt daar aan?”

„Dat zijn de vroolijke Toukola-jongens.”

„Die Maandag-houden, Timo, uitgelaten Maandag-houden. De snotneuzen!”

„En ons in de verleiding brengen, hun voorbeeld te volgen.”

„De verleiding nadert!”

„Tjonge, wat hebben ze een pret!”

„Maar wij! Alle hoorngekroonde duivels van de hel!” vloekte Juhani. „Ons stakkers wachten slaag en stompen, dat we niet zullen weten waar we het zoeken moeten.”

„Wat een verschil,” klaagde Eero. „Te zitten blokken uit een a-b-c-boek, achter de gesloten deur van den koster, of Maandag te houden met luid gezang temidden van vroolijke kameraden.”

„Het verschil is oneindig groot, zoo groot als tusschen de diepte van den afgrond en het blauw van den hemel. Broeders, wat zullen we doen?”

„Laat ons rustig opstijgen naar den hemel,” zuchtte Eero.

„Naar den afgrond, — naar den afgrond, om het bittere levenswater te drinken? Neen broeders, laat ons ons wijden aan kennis en wijsheid.”

„Juist, Aapo, laat ons verder gaan.”

„Juhani, hoor je de klarinet van Kissala-Aabel?”

„Heerlijk!”

„Ze klinkt als de bazuin van den aartsengel,” kwam Timo opgetogen.

„Wanneer de heirscharen van den hemel exerceeren en marcheeren, heerlijk!”

„Met macht lokken ze ons, hen te volgen.”

„Zoo is het, Timo. De verleiding nadert ons, ja, zij nadert ons.”

Terwijl de broeders aldus praatten, kwam een troepje Toukola-jongens hen tegemoet, maar lang niet zoo vriend-

schappelijk en welgezind als de Jukola-jongens verwachtten.

Ze waren tamelijk dronken en om de broeders te treiteren, zongen ze een nieuw gemaakt spotlied, dat ze genoemd hadden: „Met de kracht en macht van zeven broeders.” Zoo naderden ze, luidkeels zingend bij het spel van Kissala-Aabel.

Zwijgend, met verbeterden gezichten, luisterden de broers naar het gezang. Doch toen de spot van de herrieschoppers met het lied nog niet geëindigd was, maar ze voortgingen den broeders allerlei beleedigingen en schimpscheuten naar het hoofd te gooien, en ze vooral den draak staken met het a-b-c-boek en den haan, en wat die wel allemaal leggen kon! — toen werd hun woede den Jukola-jongens te machtig. Hun blikken schoten vonken, hun oogen kwamen als het ware dichter bij elkaar te staan, als bij een hermelijn, wanneer die van onder een boomstronk in het bosch tegen het daglicht knippert. Daar rukte een van de Toukola-bende in het voorbijgaan Juhani het a-b-c-boek uit de hand en zette het op een loopen. Woedend holde Juhani hem achterna. Nu stortten de andere broeders zich op hun belagers, het gevecht was in vollen gang. Eerst regende het slagen en stompen, die met dezelfde munt betaald werden, daarop grepen ze elkaar bij de keel en sloegen er met de gebalde vuisten op los, steunend en zweetend. De Toukola-jongens vochten als razenden, maar met nog grooter woede plaatsten de Jukola-zonen hun vuistslagen. Zwaar als ijzeren voorhamers kwamen hun knuisten neer op de hoofden hunner vijanden. Ze rolden gezamenlijk rond in het stof van den weg, dat hen als in een wolk hulde, terwijl zand en steengruis wegspatte. Zoo ging het gevecht een tijdlang voort. Reeds eischten de broeders luid: „Genade, vraag genade, boevenpak!” En de stofwolk weerkaatste: „Genade, genade!” Maar de Toukola-troep bood lang en hardnekkig weerstand, tot ze ten laatste uitgeput op den grond ineenzakten. Daar lagen ze, hun kleeren aan flarden, met gezwollen gezichten, naar adem hijgend, begeerig de frissche lucht inzuigend om den brand in hun binnenste te blusschen. De broeders stonden er bij als overwinnaars, maar ook hun uiterlijk getuigde van menigen klap, dien ze hadden opgelopen; een oogenblik

rust zou ook hun welkom zijn. Vooral Eero was er slecht aan toe. Herhaaldelijk rolde hij als een kleine das tusschen de beenen der vechtenden, en alleen de snelle hulp van zijn broers bewaarde hem er voor, volkomen murw geslagen te worden. Met z'n haren naar alle kanten uitstaand, zat hij jammerend aan den kant van den weg, om nieuwe krachten te verzamelen.

Juist toen de strijd ten einde was, kwam Juhani met zijn gevangene terug. Hij sleepte hem bij z'n kraag mee en kneep z'n keel van tijd tot tijd vrijwel toe. Jukola's oudste zoon was vreeselijk om aan te zien. Zijn met bloed beloopen oogen rolden door hun kassen als bij een waanzinnige. Het zweet stroomde hem langs de wangen, hij blies en hijgde als een strijdros.

„Zoek m'n a-b-c-boek, zoek m'n a-b-c-boek, en dadelijk! Anders knijp ik je je strot dicht. Zoek in Gods naam m'n a-b-c-boek met den rooden band, moederszootje die je bent. Wacht, ik zal je, ik zal je. Hier, hier!”

„Niet slaan, niet slaan!” smeekte de Toukola-jongen.

„M'n boek!”

„Ik heb het in de boschjes gegooid.”

„Geef het me in m'n hand, netjes in m'n hand, met je mooie handje, jou lummel! Melkmuil! Geef je me m'n a-b-c-boek met den rooden band, alle duivels van de hel. . . .”

„Je stikt me, je knijpt me m'n keel toe!”

„M'n a-b-c-boek! En gauw! De Heer zij je genadig! M'n a-b-c-boek. . . .”

„Hier heb je het dan.”

„En nu geef je het een kusje, geef het een kus, èn gauw!”

„Wat, een kus?”

„Ja, en braaf, en doe het, èn gauw, in je eigen belang, als je rug je lief is en je leven. Doe het, doe het, anders roept je bloed op ditzelfde oogenblik wraak over mijn hoofd, zooals eenmaal de broer van den vromen Abel; je ziet, mijn blik is zwart van woede. Kus m'n a-b-c-boek. Doe het, terwille van ons beiden. — Zoo is het goed.”

„Ben je nu tevreden?”

„Best tevreden. En dank nu je Schepper, dat je er zoo ge-

nadig afgekomen bent. Als je nu morgen pijn voelt tusschen je schouders, en als je een band om je hoofd voelt en om je keel als van een schroef, en als je stijf mocht zijn in je botten, dan moet je niet verwonderd wezen en je niet ongerust maken! Maar nog één ding, m'n vriend. Wie heeft dat mooie lied gemaakt?"

„Dat weet ik niet.”

„Zeg het maar!”

„Ik weet het niet.”

„Zoo zoo, nou, daar kom ik wel achter. Maar zeg Kissala-Aabel van me, dat hij den volgenden keer, dat ik hem weer tegenkom, heel wat harder zal janken dan z'n klarinet nu gedaan heeft. En ga nu, mijn bijzijn is niet goed voor je gezondheid. En praat niet over wraak. Pas op, dat ik je niet achterna kom en je er nog een pak rammel overheen geef.”

„Laat em nou loopen, den miserabelen stumper,” kwam Tuomas.

„Hij heeft op z'n gezicht gehad, wat ik je brom. Maar laten we van den landweg afgaan, waar de menschen van alle kanten komen. Het deugt hier niet voor ons. Van het standpunt der wet bekeken, is een vechtpartij een ernstige zaak. We zouden er door in nog grooter moeilijkheden kunnen komen.”

„We moeten voortmaken. Maar, het is er warmpjes toegestaan! Zonder Simeon zou het er slecht voor me uitgezien hebben. Hij heeft me op het laatste oogenblik gered.”

„Ja Aapo, waarom zijn we ook begonnen? Maar de mensch is zwak en hij kan zijn woede niet beheerschen, noch is hij de zonde de baas,” meende Simeon. „O, toen ik zag hoe de vuist van Tuomas die jongens tegen den grond sloeg, toen dacht ik, nu is het oogenblik, waarop hij zich aan doodslag schuldig maakt, niet meer verre.”

„Misschien heb ik niet al te goed uitgekeken, wáár ik ze raakte,” erkende Tuomas. „Maar er is wel om minder ernstige reden gevochten. Kom, laten we nu gaan. Het wordt al laat.”

Vlug liepen ze voort, hun gezichten stonden kwaad. Ze ergerden zich onuitsprekelijk, wanneer ze dachten aan het

schimplied van de Toukola-jongens. Zwijgend ging Juhani voorop. Zwaar zette hij de voeten neer, hij spuwde links en rechts en van tijd tot tijd schudde hij het hoofd. Ten laatste viel hij uit, zich naar de anderen omkeerend:

„Wie voor den duivel, heeft dat lied gemaakt?”

„Kissala-Aabel,” antwoordde Eero.

„Dat denk ik ook,” stemde Aapo in. „Hij is een groot dichter, op den kapelaan heeft hij ook een spotlied gemaakt, nadat de arme oude man — God hebbe zijn ziel — hem bij het overheeren van den catechismus in de maling genomen had.”

„Maar als ik geld had om te trakteeren, en Nikula-Annias een paar woorden in het oor fluisterde, dan maakte die gezwind een nog veel langer gedicht op Aabel, wat voor een vent die is! Een groote schooier, een stuk uitschot, die met de klarinet in de hand van dorp tot dorp trekt, alle meisjes in het ongeluk stort en op den zak van z'n oude moeder leeft. Een Uilenspiegel, niet anders!”

„Goed gezegd, Timo,” viel Juhani hem bij. „Wanneer het spotlied ‚Met de kracht en macht van zeven broeders’ aan zijn brein ontsproten is, luister dan naar mijn woorden: Den eersten keer den beste, dat ik hem zie, al is het op de kerkheuvel zelf, scheur ik hem de huid van z'n hoofd, van z'n nek tot aan z'n wenkbrauwen. Dat zeg ik. Maar kunnen we hem niets maken aan de hand van de wet?”

„De wet veroordeelt niet zonder goede getuigen,” kwam Aapo.

„Dan zullen we dus den duren eed moeten zweren. En ik geloof, dat hij zich nog wel eens bedenken zal voor hij zich in den afgrond der verdoemenis stort. Maar mocht hij dit droeve feit plegen, — adieu dan, beste buur, en rust in vrede.”

„Ik meen dat de wet den beklagde in een dergelijk geval niet toestaat een eed af te leggen.”

„Dan zal hij met mijn vuist kennis moeten maken en dan zal hij dezelfde gezonde rillingen door zijn lichaam voelen gaan als wanneer hem volgens de wet rechtvaardigheid gedaan wordt.”

„Laten we het spotlied en den verraderlijken overval

vergeten, broeders. — Daar is de boom, waaronder ik eenmaal dien heerlijken droom droomde, toen ik het vee hoedde — heerlijk, hoewel de honger aan mijn ingewand knaagde. Ik dacht, dat ik in den hemel was. Ik zat op een zachte, schommelende bank, en voor mij stond een welvoorzienne disch. Het eten was lekker, heel lekker, en zoo vet! Ik at en dronk, terwijl de kleine engelen me bedienden, alsof ik een machtig persoon was. Vlakbij, in de gouden zaal, klonk het koor der engelen; ik hoorde hen den nieuwen, grooten psalm instudeeren. Zoo droomde ik, en toen ontgloeide die vonk in mijn borst — de Heer geve, dat ze nimmer dooven zal."

„Och wat, Simeon, Tervakoski-Tuomas, met z'n roode oogen en dunnen baard, de bijbellezer, die samen met je in het bosch aan de zee was, die heeft je dat alles aangepreut. Hij heeft je van de kook gebracht. Dàt was die vonk. . . ."

„Ja ja, Juhani, we zullen wel zien op den Dag des Oordeels!"

„Maar kijk, daar staat de den, waaruit onze vader eenmaal dien reusachtigen lynx omlaag geschoten heeft; dat was wel de laatste dien hij schoot," kwam Tuomas.

„Dat klopt. Na dien tocht kwam hij niet meer thuis. Koud en stijf hebben ze hem in het bosch gevonden."

„Zoo is het, Timo," zei Juhani; „hij was sterk en een statig man, maar streng en hard als steen voor zijn zoons. En slechts zelden liet hij zich op Jukola's akkers zien, thuis regeerde z'n vrouw."

„Ja, de boerderij werd verwaarloosd als gevolg van zijn hartstocht voor het jagen," meende Aapo; „dien hartstocht zal hij wel door tooverij gekregen hebben. Toch was hij ondanks alles een goed vader en hij stierf den dood van een man van eer. Dat hij in vrede ruste."

„Gelijk onze moeder," voegde Timo er aan toe.

„Zij was een goede huisvrouw en een vroom mensch, ook al kon ze niet lezen."

„'s Morgens en 's avonds bad zij op haar knieën."

„Zeker, Simeon, dat deed ze. Een uitstekende moeder was ze en een onvergelykelijke huisvrouw. Nooit zal ik vergeten hoe ze den ploeg voorttrok, groot en sterk als een reuzin."

„Ze was een goede moeder, maar waarom waren wij niet haar gehoorzame kinderen? Waarom spitten wij niet in den grond als zeven beren? Dan zou Jukola er heel wat beter voor gestaan hebben! Maar wat begreep ik als klein kind daarvan?”

„Hou je mond, Eero! Ik herinner me nog maar al te goed hoe lastig en moeilijk jij was voor onze lieve moeder. Maar altijd had ze medelijden met je, wat ouders nu eenmaal hebben met hun jongste kind. Maar de huid van den oudste, die maakt wel degelijk kennis met de roede, dat weet ik bij ondervinding. Mij hebben ze, verdomme, afgeranseld als een hofhond; maar ik wil hopen dat het, met Gods hulp, alles voor mijn bestwil is geweest.”

„Zeker, zeker; een kastijding is goed, vooral wanneer je de roede zegent en straft in naam van den Heere.”

„En wanneer je eerst het rijshout verwarmt,” kwam Eero.

„Naar jouw stomme geklets luister ik niet,” viel Simeon uit. „Jou hebben ze met veel te groote zachtheid opgevoed.”

„Hm, ze zeggen dat een goed kind zichzelf opvoedt,” meende Timo, „maar dat zou ik toch wel es willen zien.”

„Hier is de wegsplitsing naar Sonnimäki. Vanaf het kerkhof heel tot hier aan toe vervolgden de spoken den ontaarden glasblazer uit Kiikala, die goddelooze en vreeselijke vloeken over z'n lippen liet komen toen hij des nachts voorbij de kerk ging. Moge dit een waarschuwing voor jullie zijn, je niet meer te bezondigen.”

„Ja ja, Simeon. Hier staan we dan op den Sonnimäkiberg. Daar voor ons ligt de kerk en daar staat het roode huis van den koster als het vlammende hol van den duivel zelf. Ha! Daar hebben we heel de heerlijkheid van de hel — al die ontzettende geleerdheid en die hoogst twijfelachtige eer. M'n ledematen verstijven, m'n voeten weigeren den dienst. Ach! Wat moet ik beginnen? Wat moet ik doen, ik, jullie rampzalige oudste broeder?”

„Geef ons allen een goed voorbeeld, wend je af van den weg, die naar de hel leidt. Ik ben bereid je gezelschap te houden.”

„Zwijg, Eero,” donderde Tuomas. „Niet één enkele stap terug!”

„O, gehoornde duivelen! De deur van het kostershuis komt mij voor de muil van den dood te zijn.”

„Daar juist begint onze menschwaarde en onze eer,” vermaande Aapo.

„Och wat, eer! O, wij ellendigen! Ik zie reeds de pracht van de kosterswoning en de verschrikkingen der pastorie, mijn gansche natuur komt in opstand. God sta ons bij, mijn natuur komt in opstand. Zij verzet zich. Wat zeg jij, Timo?”

„Ook de mijne verzet zich uit alle macht.”

„Dat geloof ik graag. Maar hier op aarde gaat men niet altijd op rozen.”

„Op rozen, zei je, Aapo? Is onze weg ooit over rozen gegaan?”

„We zullen wel menige zure bes moeten verzwelgen, broeder.”

„Hebben we niet al genoeg zure bessen moeten verzwelgen, arme Aapo? We hebben al heel wat meegemaakt, de storm heeft ons duchtig vanuit alle hoeken geteisterd, — en waarom? Wat wint men erbij? De wereld is één groote mestvaalt, meer niet. Naar den duivel met alle kosters en geestelijken, naar de hel met catechisatie en boeken, met den schout en z'n paperassen. Louter plaaggeesten van den mensch. Ik zei boeken, maar daarbij heb ik niet gedacht aan den Bijbel, de psalmboeken, den catechismus en het a-b-c-boek, en ook niet aan ‚De stem eens roependen in de woestijn’, dat verschrikkelijke boek. Maar waarom werd ik hier geboren?”

„Vervloek niet den dag, waarop je geboren werd! Den tijd van je genade!”

„Waarom werd ik hier geboren, waarom *werd* ik geboren? Zeg mij dat, Simeon.”

„Als een armzalige zwerver werd ik geboren,” klaagde Timo. „Waarom zag ik het levenslicht niet als een donzig jong haasje in het kreupelhout!”

„Of ik als een eekhoorn, die met den staart omhoog van den eenen tak op den anderen springt. De dennenappels zijn z'n brood, dat hij zonder moeite wint, en de denneaalden z'n warme dek in het met mos gevoerde nest.”

„En hij hoeft niet te leeren lezen!”

„Nee, hij hoeft niet te leeren lezen!”

„En ieder krijgt z'n deel, en ons wordt kruis naar kracht gegeven,” wierp Aapo tegen. „Klagen en jammeren helpt niet, aanpakken moeten we. Voorwaarts, broeders!”

„Op naar den koster, al voerde onze weg ook door de woeste zee!”

„Wel, Eero, m'n jongen, en wat ben jij van plan te doen,” vroeg Juhani spottend.

„Ik ga naar den koster om te leeren lezen.”

„Hm. Laten we dan verder gaan. O, Zoon van God! Ver- troost ons! Timo, broeder, zing wat voor ons.”

„Zal ik zingen van den eekhoorn in zijn met mos ge- voerde nest, hoog in de toppen der boomen?”

„Ja ja, zing van den eekhoorn, zing!”